

Advies over duaal leren in het volwassenenonderwijs

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs op 21 december 2017

Uitgebracht door de Raad Levenslang en Levensbreed Leren op 8 mei 2018 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding Commissie Volwassenenonderwijs op 6 maart 2018 en 23 maart 2018 onder voorzitterschap van Gunther Degroote

Dossierbeheerder(s): Reinhilde Pulinx

INHOUD

1	SITUERING	2
2	ALGEMEEN: BELANG VAN DUAAL LEREN IN HET VOLWASSENENONDERWIJS	2
3	EIGENHEID VAN DUAAL LEREN IN HET VOLWASSENENONDERWIJS	3
3.1	DEFINITIE VAN DUAAL LEREN	3
3.2	DUAAL LEREN EN WERKPLEKLEREN	4
3.3	DUAAL LEREN EN VOLWASSEN CURSISTEN	5
3.4	KEUZE VOOR DUAAL LEREN OP NIVEAU VAN OPLEIDING EN CENTRUM	6
4	MEER DAN SAMENWERKING, MAAR GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID	7
5	VOORWAARDEN VOOR HET REALISEREN VAN DUAAL LEREN IN HET VOLWASSENENONDERWIJS	8
5.1	VOLDOENDE KWALITEITSVOLLE LEERWERKPLEKKEN	8
5.2	VOLDOENDE OMKADERING OP CENTRUMNIVEAU	8
5.3	FINANCIERING, FLEXIBILITEIT EN PERSONEEL	9
5.4	COMMUNICATIE EN SENSIBILISERING	9
5.5	OVERLEG MET ALLE BETROKKEN PUBLIEKE EN PRIVATE ACTOREN	10

1 Situering

De Vlaamse Regering keurde op 5 september 2017 het ontwerp van decreet duaal leren en de aanloopfase principieel goed. In de memorie van toelichting is opgenomen dat een uitbreiding naar het hoger onderwijs of het volwassenenonderwijs mogelijk is. Bij de tweede principiële goedkeuring van het ontwerp van decreet op 1 december 2017 stelde de Vlaamse Regering dat deze uitbreiding ondertussen een ambitie is.¹

De minister vroeg de Vlor en de SERV om een advies over de mogelijke invulling en randvoorwaarden van duaal leren in het volwassenenonderwijs en het hoger onderwijs. Om zich hierop voor te bereiden, organiseerde de Vlor op 7 februari 2018 een seminarie over duaal leren in het hoger en volwassenenonderwijs. Daar kwamen de nieuwe regelgeving in het secundair onderwijs, het evaluatieonderzoek en een aantal bestaande voorbeelden in hoger en volwassenenonderwijs aan bod.² In dit advies gaat de Vlor in op de invulling en voorwaarden van en voor duaal leren in het volwassenenonderwijs. De Vlor werkte simultaan ook aan een advies over de invulling van duaal leren in het hoger onderwijs.³

2 Algemeen: belang van duaal leren in het volwassenenonderwijs

De Vlor beschouwt het uitbouwen van een aanbod duaal leren in het volwassenenonderwijs als een opportuniteit voor het levenslang leren in Vlaanderen. De participatie aan opleiding en vorming door volwassenen is nog steeds erg laag in Vlaanderen. Het aanbieden van kwaliteitsvolle opleidingen, afgestemd op de huidige maatschappelijke en technologische evoluties, vraagt meer en meer om samenwerking tussen onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven.

Voor een belangrijk gedeelte van het doelpubliek van de centra voor volwassenenonderwijs (cvo), met name volwassen cursisten die al deelnemen aan de arbeidsmarkt of toegang tot de arbeidsmarkt zoeken, kan duaal leren nieuwe mogelijkheden bieden en motiveren tot participatie aan opleiding en vorming. Volwassen cursisten nemen meer gericht deel aan opleiding en vorming, met het oog op het verhogen van de kansen op de arbeidsmarkt (toegang tot de arbeidsmarkt of het veranderen van job) of het veranderen van functie binnen de organisatie of het bedrijf.⁴ Duaal leren is één van de mogelijkheden om aansluiting tussen opleiding en werk te optimaliseren.

Via duaal leren kan ook verdere samenwerking tussen centra voor volwassenenonderwijs enerzijds en organisaties en bedrijven anderzijds gestimuleerd worden. De bekendheid met het aanbod van de cvo neemt toe, nieuwe mogelijkheden tot samenwerking worden duidelijk. Zo kunnen bedrijven beroep doen op het aanbod van de cvo gericht op competentieverhoging (via om- en bijscholing) van de eigen werknemers of kan er een bedrijfsspecifiek opleidingsaanbod

¹ Het decreet duaal leren in het secundair onderwijs werd ondertussen ook door het parlement goedgekeurd: Decreet van 21 maart 2018 betreffende duaal leren en de aanloopfase.

² <https://www.vlor.be/activiteiten/verslagen/seminarie-duaal-leren-volwassenenonderwijs-en-hoger-onderwijs>

³ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. *Duaal leren in het hoger onderwijs*, 12 juni 2018.

⁴ De Vlor verwijst hierbij ook naar zijn advies over de hervorming van opleidingsincentives voor werknemers, waarin hij vraagt dat een voldoende ruim aanbod aan opleidingen van het volwassenenonderwijs voor deze opleidingsincentives in aanmerking zullen komen: (<https://assets.vlor.be/www.vlor.be/import/rlll-rlll-adv-1617-007.pdf>)

worden uitgewerkt. Ook deze vormen van samenwerking tussen het volwassenenonderwijs en bedrijven en organisaties draagt bij tot het verhogen van de participatie van volwassenen aan opleiding en vorming.

De Vlor benadrukt dat de cvo over voldoende mogelijkheden moeten kunnen beschikken om deze samenwerking en dit aanbod vorm te geven. De huidige regelgeving is op meerdere vlakken nog te rigide om op een flexibele en professionele wijze samenwerking met arbeidsmarktactoren aan te gaan. Hij verwijst daarvoor naar zijn vraag naar meer flexibel aanbod in het kader van de aanvragen voor onderwijsbevoegdheid en overheveling: *'(...) in het kader van gerichte samenwerking met derde partners, zoals bedrijven en organisaties, is er nood aan een flexibele regeling voor tijdelijk en gesloten aanbod. Het gaat hierbij meer bepaald om het realiseren van aanbod in samenwerking met een specifieke partner, voor een afgebakende periode en op de campus van de samenwerkende partner in een vestigingsplaats waar het centrum geen onderwijsbevoegdheid heeft voor de betrokken opleiding. Dit aanbod onderscheidt zich duidelijk van het verwerven van bijkomende onderwijsbevoegdheid voor open aanbod in een nieuwe vestigingsplaats. De Vlor vraagt aan de overheid de bepalingen opgenomen in artikel 64, §4 van het decreet betreffende het volwassenenonderwijs⁵ in die zin te interpreteren.'*

3 Eigenheid van duaal leren in het volwassenenonderwijs

Voor de Vlor is duaal leren in het volwassenenonderwijs een leerweg naast andere mogelijke leerwegen. Het moet een traject zijn dat evenwaardig is aan het traditionele traject dat zich hoofdzakelijk in het centrum afspeelt, dat dezelfde leerresultaten beoogt en leidt tot dezelfde certificering. Het centrum staat garant voor de kwaliteit van het opleidingstraject.

3.1 Definitie van duaal leren

Duaal leren in het secundair onderwijs wordt als volgt gedefinieerd: een opleidingstraject, waarbij het aanleren van competenties evenwichtig verdeeld is over een werkplek en een aanbieder duaal leren. Doel is het behalen van een onderwijskwalificatie of – als dat niet lukt – een beroepskwalificatie.⁶

Deze definitie kan ook toepasbaar zijn voor het volwassenenonderwijs, in die zin dat duaal leren een opleidingstraject is waarbij het aanleren van competenties evenwichtig verdeeld is over werkplek en een aanbieder duaal leren. Naast een aantal gemeenschappelijke kenmerken van duaal leren over alle onderwijsniveaus heen, moet er voldoende ruimte zijn voor een specifieke invulling per onderwijsniveau.

⁵ Art.64 § 4. In afwijking van paragraaf 3 kan de Vlaamse Regering omwille van dringende redenen aan het bestuur van een centrum voor volwassenenonderwijs een bestaande onderwijsbevoegdheid voor een studiegebied vermeld in artikel 7 toekennen om gedurende maximaal één schooljaar in een andere vestigingsplaats uit te oefenen dan in de vestigingsplaats waarvoor ze was toegekend (...).

⁶ Decreet van 21 maart 2018 betreffende duaal leren en de aanloopfase.

Volgende elementen kunnen richtinggevend zijn voor het uitwerken van een specifieke definitie voor duaal leren in het volwassenenonderwijs:

- Een substantieel aandeel van de competenties wordt verworven via werkplekleren. Het precieze aandeel werkplekleren wordt bepaald in functie van de na te streven competenties per opleiding.
- Werkplekleren is voornamelijk gericht op het aanleren van nieuwe competenties, en niet enkel op het inoefenen van competenties aangeleerd bij de onderwijsverstrekker.

Per opleiding wordt het aandeel werkplekleren vastgelegd op het niveau van de ganse opleiding. Stagemodules kunnen hierbij in rekening worden gebracht, in elke vorm van werkplekleren vindt er een fase van aanleren van competenties en een fase van inoefenen van competenties plaats.

3.2 Duaal leren en werkplekleren

Duaal leren is een traject dat bestaat uit een sterke component werkplekleren in een authentieke werksituatie en een component die de leerling/de student verwerft in de onderwijsinstelling. Onder werkplekleren worden leeractiviteiten begrepen die gericht zijn op het verwerven van algemene of beroepsgerichte competenties, waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is.⁷

De Vlor is van mening dat het onderscheid tussen duaal leren en andere vormen van werkplekleren in het volwassenenonderwijs (bijvoorbeeld observatiestage, leren in een gesimuleerde werkomgeving of stage) voldoende duidelijk moet zijn.

Duaal leren houdt een perspectiefwissel in. Er dient een nieuwe visie op leren ontwikkeld te worden, waarbij niet enkel de verhouding tussen het aandeel werkplekleren en het aandeel contactonderwijs (en/of afstandsonderwijs) van belang is, maar het leren zelf vanuit een ander perspectief wordt benaderd. We verduidelijken:

- Duaal leren vertrekt van de competenties (of componenten) van een opleiding die via werkplekleren kunnen aangeboden worden. Vervolgens wordt nagegaan welke competenties nog moeten aangereikt worden via contactonderwijs (en/of afstandsonderwijs). Bijgevolg wordt bij de opmaak van het opleidingsprofiel niet vastgelegd welke competenties via contactonderwijs (en/of afstandsonderwijs) worden aangeboden en welke competenties via werkplekleren.
- De precieze invulling van een opleiding duaal leren in het volwassenenonderwijs kan verschillen van centrum tot centrum, en zelfs van opleiding tot opleiding binnen één centrum. De concretisering van de opleiding is afhankelijk van het bedrijf of de organisatie waarmee samengewerkt wordt, en de competenties die via dat specifieke bedrijf of die specifieke organisatie via werkplekleren kunnen aangeleerd worden. Trajecten duaal leren zijn dan ook grotendeels maatwerk, steeds met voldoende aandacht voor de transferwaarde naar andere contexten.
- Bij duaal leren gaat het niet enkel om het inoefenen van competenties die via contactonderwijs (en/of afstandsonderwijs) worden aangeleerd maar vooral om het aanleren van nieuwe competenties op de werkvloer.

⁷ Codes Secundair Onderwijs artikel 123/2. Deze definitie werd ook overgenomen in het voorontwerp van decreet over de graduaatsopleidingen (in de Codex Hoger Onderwijs in te voegen punt 7.7°/1 in artikel I.3.)

Deze perspectiefwissel heeft een belangrijke impact op de betrokkenheid en de verantwoordelijkheid van de bedrijven en organisaties die de component werkplekleren aanbieden en de organisatie van de centra (zie verder in dit advies).

3.3 Duaal leren en volwassen cursisten

Trajecten duaal leren kunnen heel wat kansen bieden aan cursisten in het volwassenenonderwijs. Deze opleidingen kunnen gevolgd worden om door te groeien binnen de eigen organisatie of het eigen bedrijf. Opleidingen met een belangrijke component werkplekleren in het volwassenenonderwijs (bepaalde OKOT-trajecten, zorgopleidingen) zijn vaak gericht op knelpuntberoepen en bieden dus een verhoogde kans op tewerkstelling. Volwassen cursisten kiezen bewust voor het volgen van een opleiding, de motivatie is hoog en bijgevolg de kans op een succesvolle beëindiging van het traject.

In het volwassenenonderwijs zijn er verschillende cursistenprofielen terug te vinden waarvoor duaal leren een interessante leerweg kan zijn. Het gaat hierbij om onder meer volgende profielen:

- Werkende cursisten die een opleiding volgen gericht op omscholing (een opleiding die niet aansluit bij de job die zij uitoefenen). Deze cursisten moeten de component werkplekleren invullen buiten de eigen werkplek.
- Werkende cursisten die een opleiding volgen gericht op doorgroeien en/of specialisatie binnen de job die zij uitoefenen. Deze cursisten kunnen de component werkplekleren (geheel of gedeelte) invullen op de eigen werkplek.
- Werkzoekenden die zich bijvoorbeeld na sluiting van een bedrijf of organisatie moeten omscholen (in het kader van outplacement).

De Vlor onderstreept dat deze vorm van leren niet beperkt mag worden tot een bepaald segment van het doelpubliek van het volwassenenonderwijs, met name cursisten met een korte afstand tot de arbeidsmarkt. Ook cursisten die bij aanvang van het traject een grotere afstand tot de arbeidsmarkt te overbruggen hebben, moeten voldoende toegang tot dit aanbod krijgen. Daarnaast wijst de Vlor op het belang van het afwerken van de volledige opleiding, vooraleer de overstap naar de arbeidsmarkt (of een andere functie binnen de organisatie of het bedrijf) te maken. Net door die korte afstand tot de arbeidsmarkt en de arbeidsmarktberedheid van de cursisten, is de mogelijkheid reëel van het vroegtijdig stoppen van een opleiding (met oog op tewerkstelling).

De VDAB beschikt over de regie van het traject naar werk voor de doelgroep van 18- tot 25-jarige werkzoekenden. Voor deze doelgroep kan de oriëntatie naar duaal leren in het volwassenenonderwijs een belangrijke, nieuwe mogelijkheid vormen.

De Vlor onderstreept het belang van een voldoende brede invulling van duaal leren in het volwassenenonderwijs. Voor volwassenen, en zeker in het kader van tweedekansonderwijs, is het belangrijk een voldoende omvangrijke component algemene vorming aangeboden te krijgen. De beroepsgerichte competenties van deze opleidingen moeten voldoende breed (met voldoende transferwaarde) worden aangereikt. Zo moet er gewaakt worden over te bedrijfsspecifieke opleidingen in het kader van trajecten gericht op doorgroei binnen een bedrijf of organisatie.

In het volwassenenonderwijs moet het mogelijk zijn om deelkwalificaties via duaal leren te behalen en niet enkel de volledige kwalificatie. Volwassenen kunnen leervragen hebben naar bepaalde deelkwalificaties zonder nood te hebben aan het volgen van een ganse opleiding. Deelkwalificaties worden in dit geval afgebakend in de beroepskwalificaties en worden ook zichtbaar gemaakt in de opleidingsprofielen.

De opdracht van het volwassenenonderwijs is breed, met aandacht voor kansengroepen (detecteren, toeleiden, ondersteunen en begeleiden). Duaal leren vraagt voor deze doelgroepen intensieve begeleiding en ondersteuning. Voor kansengroepen moeten de trajecten duaal leren voldoende geïntegreerd opgevat worden: integratie van geletterdheidsvaardigheden, basisvaardigheden, Nederlands tweede taal via werkplekieren.

De Vlor vraagt dat er voor de cursisten van het volwassenenonderwijs een statuut wordt uitgewerkt dat afgestemd is op de volwassen cursisten en voldoende rekening houdt met de verschillende (arbeidsmarkt)situaties waarin deze cursisten zich kunnen bevinden (bv. werkende, werkloze, uitkeringsgerechtigde, ...). Het statuut dat uitgewerkt wordt moet een stimulerend kader bieden voor zowel de cursist als de aanbieder van de werkplek.

In het geval van volwassen cursisten, en zeker wat betreft cursisten uit kansengroepen, moet bij implementatie voldoende aandacht besteed worden aan de combinatie leervergoeding en leefloon of uitkering en de mogelijke implicaties. Bijvoorbeeld: zorgen dat het leefloon niet wordt verminderd met het bedrag van de leervergoeding, of het vermijden van gevolgen voor het inkomen/uitkering van de samenwonende partner.

Duaal leren vraagt een hoge mate van zelfredzaamheid van de cursisten. De vraag moet gesteld worden of duaal leren geschikt is voor alle cursisten, of sommige cursisten in aanmerking komen voor een traject duaal leren en andere cursisten niet (of nog niet).

In het secundair onderwijs werden instrumenten ontwikkeld voor het bepalen van arbeidsmarktgeschiktheid en -bereidheid van leerlingen. De Vlor stelt voor te onderzoeken in welke mate deze instrumenten toegepast, en waar nodig aangepast, kunnen worden voor de doelgroep van volwassen cursisten.

Cursisten duaal leren moeten voldoende arbeidsmarktberaad en arbeidsmarktgeschikt zijn. Indien het aanbod duaal leren inderdaad verder ontwikkeld en aangeboden wordt binnen het volwassenenonderwijs dan moet er nagedacht worden over het aanbieden van modules attitudetraining (gericht op het verhogen van de arbeidsmarktberaadheid en -geschiktheid van de cursisten) in het volwassenenonderwijs.

3.4 Keuze voor duaal leren op niveau van opleiding en centrum

Het aanbieden van opleidingen uitsluitend in de vorm van duaal leren kan niet verplicht worden. Een cvo zal steeds de afweging maken tussen het aanbieden van een opleiding via een traject duaal leren of via een traject contactonderwijs (met componenten afstandsonderwijs of stage) of beide.

De keuze voor het aanbieden van trajecten duaal leren in het volwassenenonderwijs op opleidings- en centrumniveau (en niveau van de vestigingsplaats) is afhankelijk van verschillende factoren zoals:

- de leervraag en interesse van de cursisten;
- de beschikbaarheid van werkplekken bij bedrijven en organisaties in de omgeving;
- de beschikbaarheid van de doelgroep;
- de vraag naar dit opleidingsaanbod vanwege de arbeidsmarkt;
- de vraag naar samenwerking voor de organisatie van dit aanbod vanwege sectoren.

Het aanbieden van opleidingen duaal leren is een erg intensieve vorm van opleiding (maatwerk, begeleiding doorheen het traject en ondersteuning op klasvloer en de werkplek). Het is financieel niet mogelijk voor centra om steeds beide varianten aan te bieden.

4 Meer dan samenwerking, maar gedeelde verantwoordelijkheid

De bedrijven en organisaties, die werkplekken aanbieden, zijn mede-aanbieders van opleidingstrajecten. Het organiseren van trajecten duaal leren vraagt heel wat vertrouwen tussen de verschillende partners. Zowel de opleidingsverstrekkers als de bedrijven en organisaties moeten beschikken over de nodige draagkracht en expertise voor het aanleren en evalueren van competenties en het ondersteunen en begeleiden van de cursisten.

In het volwassenenonderwijs is een sterke professionele en agogische aanpak nodig. De Vlor vindt geprofessionaliseerde mentoren op de werkplek (bij het bedrijf of de organisatie) een essentiële voorwaarde voor het realiseren van een kwaliteitsvol aanbod duaal leren in het volwassenenonderwijs. In de mentoropleidingen moet er voldoende aandacht besteed wordt aan de eigenheid van het volwassenenonderwijs en de eigenheid van (begeleiding van) de volwassen cursisten. Mentoren moeten over voldoende beroepservaring beschikken en de mentoropleiding gevolgd hebben.

De gedeelde verantwoordelijkheid tussen de centra voor volwassenonderwijs enerzijds en de bedrijven en organisaties anderzijds, heeft betrekking op het ganse traject. Zeker wat cursisten tweedekansonderwijs betreft, moeten bedrijven en organisaties het beëindigen van de volledige opleiding stimuleren zodat ook de component algemene vorming volledig verworven wordt (behalen van diploma SO). De Vlor wijst ook voor duaal leren voor volwassenen op het gevaar van groenpluk, de trend waarbij werkgevers bij een krappe arbeidsmarkt werkplekleerders in dienst nemen die hun opleiding (nog) niet hebben afgemaakt.

Voldoende beschikbare werkplekken bij bedrijven en organisaties zijn een essentiële voorwaarde voor het slagen van duaal leren in het volwassenenonderwijs (en ook de andere onderwijsniveaus). De Vlor vraagt aan bedrijven en organisaties de nodige openheid bij het aanbieden van werkplekken: een ruime waaier aan opleidingen moet via duaal leren kunnen aangeboden worden en (zoals hoger reeds vermeld) de opleidingen moeten voldoende breed ingevuld kunnen worden (transfer naar andere professionele contexten moet mogelijk zijn).

Bedrijven en organisaties moeten ook realistische verwachtingen koesteren ten aanzien van de cursisten duaal leren. Het gaat daarbij vooral om verwachtingen over startcompetenties, arbeidsmarktberedheid en arbeidsmarktgeschiktheid. De Vlor is zich bewust van mogelijke tegenstrijdige belangen tussen het volwassenenonderwijs enerzijds en de bedrijven en organisaties anderzijds, zeker bij de start van samenwerking gericht op het aanbieden van trajecten duaal leren. Bedrijven en organisaties lijken erg gericht te zijn op het aantrekken van de sterke kandidaat-cursisten duaal leren (eventueel met oog op latere tewerkstelling). Centra voor volwassenenonderwijs willen ook de (initieel) minder sterke kandidaat-cursisten kans geven op een traject duaal leren, maar zijn mogelijk geneigd om – zeker in de startfase van samenwerking – sterke kandidaten te selecteren. Op die manier wensen de centra de eerste ervaringen van samenwerking zo positief mogelijk te laten verlopen en hopen zij de samenwerking te continueren. Eens het vertrouwen gegroeid is tussen de centra en de bedrijven en organisaties, worden ook cursisten met meer ondersteuningsnoden ingeschakeld in de trajecten werkplekleren.

5 Voorwaarden voor het realiseren van duaal leren in het volwassenenonderwijs⁸

5.1 Voldoende kwaliteitsvolle leerwerkplekken

Uit het bovenstaande blijkt dat de Vlor zowel kwantiteit als kwaliteit benadrukt wanneer het gaat over het aanbod aan leerwerkplekken. De Vlor onderstreept dat duaal leren enkel kan slagen wanneer alle cursisten duaal leren, in het bijzonder cursisten uit kansengroepen, voldoende toegang krijgen tot leerwerkplekken.

De Vlor stelt voor dat het systeem van kwaliteitsbewaking van de leerwerkplekken in het secundair onderwijs, waarbij SYNTRA Vlaanderen instaat voor de controle van de kwaliteitsvereisten en de erkenning van de leerwerkplekken, ook wordt toegepast in het volwassenenonderwijs. De centra hebben immers zelf geen controle op de kwaliteit van de werkplekken bij de bedrijven en organisaties, maar staan wel in voor de certificering van de opleidingen.

5.2 Voldoende omkadering op centrumniveau

Het uitbouwen van duaal leren in het volwassenenonderwijs vraagt om relatiebeheer op centrumniveau: de centra moeten de middelen en de ruimte krijgen om de nodige relaties met het bedrijfsleven uit te bouwen en partnerschappen op te zetten. De samenwerkingsmogelijkheden op vlak van duaal leren tussen centra enerzijds en bedrijven en organisaties anderzijds moet voldoende kenbaar gemaakt kunnen worden. Het gaat hier om investeringen die moeten geleverd worden voorafgaand aan de start van de opleidingen.

⁸ De Vlor verwijst hierbij ook naar de voorwaarden zoals vermeld in het advies van 12 maart 2015 over de conceptnota duaal leren. Het gaat onder meer om voorwaarden met betrekking tot: ruimte voor een geïntegreerde omgeving; centrale rol voor de lerende; partnerschappen duaal leren; sterke en uitgebouwde trajectbegeleiding; garanties voor het engagement van de werkgevers en de sectoren; kwalificaties en studiebewijzen; kwaliteitsborging; financiering; statuut van de lerende en vereenvoudiging van de wetgeving, valorisatie van de sterktes van de systemen van leren en werken; randvoorwaarden en gevolgen voor het personeel.

Bij het uitwerken van de trajecten duaal leren moet er voldoende oog zijn voor de implicaties op vlak van duur en intensiteit van de opleidingen. De duurtijd van de verschillende leerwegen voor eenzelfde opleiding moeten zoveel mogelijk op elkaar afgestemd worden. Bij aanvang van een opleiding moet het voor de cursist duidelijk zijn of en welke verschillen er zijn op vlak van duurtijd en intensiteit van de verschillende leerwegen.

Er moet onderzocht worden op welke manier de huidige opleidingsprofielen en structuurschema's aangepast kunnen worden naar deze nieuwe context van leren. De opbouw van de modules, de volgorde van aanreiken van de verschillende modules en het evalueren van het verwerven van competenties verloopt op een andere manier in de context van een opleidingscentrum dan in de context van een werkplek. Bij duaal leren wordt de systematiek van het aanbod in het kader van een opleiding in een cvo volledig doorbroken. Duaal leren vraagt om meer flexibiliteit in het opleidingstraject (aanreiken en evalueren van competenties). Er zullen ook trajecten duaal leren uitgebouwd worden waarbij verschillende bedrijven en organisaties onderdelen van het traject zullen aanbieden.

5.3 Financiering, flexibiliteit en personeel

Het organiseren van trajecten duaal leren is intensiever dan het organiseren van dezelfde trajecten via contactonderwijs (en/of afstandsonderwijs): intake en screening bij de start, maatwerk, begeleiding doorheen het traject, ondersteuning op de klasvloer en de werkplek, aangepaste evaluatie, overleg en afstemming tussen centrum en partners. Bijgevolg is een specifieke en extra financiering van duaal leren in het VO nodig. Dit is momenteel nog niet voorzien in het nieuwe financieringssysteem voor het volwassenenonderwijs. Daarnaast vraagt de Vlor aan de overheid om een startfinanciering te voorzien. Gedurende de opstartfase van nieuwe trajecten duaal leren moet het centrum de ruimte hebben voor relatiebeheer (op zoek gaan naar partners, uitwerken van trajecten duaal leren, maken van de nodige afspraken).

Hoger in dit advies heeft de Vlor reeds aangegeven dat de overheid voldoende flexibiliteit moet toelaten om trajecten duaal leren op een professionele en efficiënte manier uit te bouwen en om samenwerking tussen cvo en bedrijven en organisaties gericht op het aanbieden van bijscholing en vorming te realiseren.

Elke vernieuwing heeft impact op het personeel van de centra. De Vlor erkent dat de invoering van duaal leren in het volwassenenonderwijs de interesse van bepaalde leraren kan wekken en hun motivatie kan stimuleren. Toch vraagt de Vlor aan de overheid de consequenties van deze vernieuwing voor het personeel in de centra voor volwassenenonderwijs voldoende in kaart te brengen.

5.4 Communicatie en sensibilisering

Overheid en het brede werkveld (onderwijsinstellingen, bedrijven en organisaties) moeten duidelijk communiceren en sensibiliseren rond duaal leren. Als er verschillen zijn in de vertaling van het concept van duaal leren in de verschillende onderwijsniveaus, dan moet dit in de communicatie ook verduidelijkt worden.

Onderwijsinstellingen moeten voldoende transparant en correct communiceren ten aanzien van de cursist, de bedrijven, organisaties en andere stakeholders over: de opbouw van het duale leertraject, de wijze van evaluatie van de cursist in functie van certificering, de rechten en plichten van de betrokken partners, de wijze van beoordeling van de kwaliteit van de opleiding en de samenwerking.

5.5 Overleg met alle betrokken publieke en private actoren

De Vlor vraagt dat er voorafgaand aan het implementeren van duaal leren in het volwassenenonderwijs overleg georganiseerd wordt tussen alle betrokken actoren (cvo, ondernemingen en bedrijven, VDAB, SYNTRA Vlaanderen, sociale partners, overheid, ...). Dit overleg is gericht op het concretiseren van de invoering van het duaal leren in het volwassenenonderwijs, uitwisseling van expertise en ervaringen. De Vlor vraagt dat deze actoren een gezamenlijk standpunt innemen over de doelstellingen van duaal leren (onder meer mbt de doelstelling van tewerkstelling).

Het opzetten van trajecten duaal leren vraagt tijd en ruimte. De Vlor stelt voor de nodige experimenteerruimte te voorzien en te starten met een aantal door de overheid gefinancierde pilootprojecten waarbinnen verschillende modaliteiten uitgetoetst kunnen worden.

De Vlor stelt ook voor om een overlegplatform op te richten met alle betrokken actoren: centra voor volwassenenonderwijs, bedrijven/organisaties, VDAB, Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming - SYNTRA Vlaanderen, overheid, sociale partners, ... Daarin kunnen goede praktijkvoorbeelden en de resultaten van de proefprojecten aan bod komen en kan verdere verfijning mogelijk zijn. Zo kan bijvoorbeeld bekeken worden of er een specifieke invulling gegeven moet worden aan het substantiële aandeel werkplekleren in de duale opleiding. Ook de kwestie van de leervergoeding moet naar het aanvoelen van de Vlor nog verder verfijnd worden en kunnen er engagementen opgenomen worden over het maximaliseren van de toegang van cursisten duaal leren tot werkplekleren. De Vlor is bereid in dit verder overleg een rol op te nemen.

Reinhilde Pulinx
secretaris Raad Levenslang en Levensbreed Leren

Griet Mathieu
voorzitter Raad Levenslang en Levensbreed Leren